

EDUCATION AT A GLANCE 2017

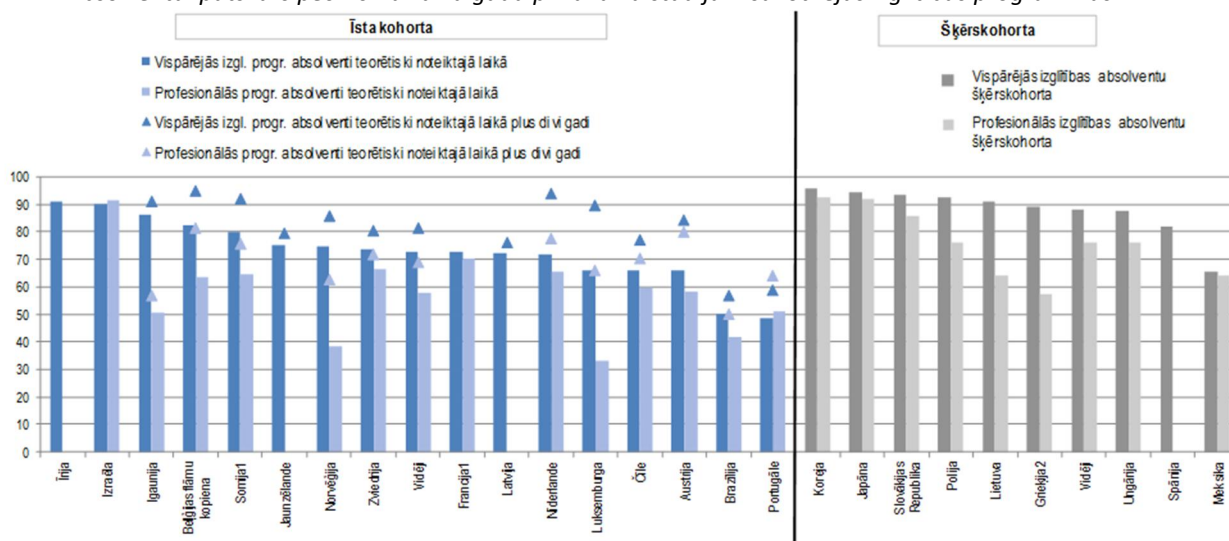
Izglītības pārskats "Education at a Glance: OECD indicators" ir starptautiski atzīts informācijas avots par izglītību visa pasaulē. Tas sniedz datus par izglītības sistēmu struktūru, finansēm un sniegumu 35 OECD dalībvalstīs un vairākās organizācijas partnervalstīs.

Latvija

- Apmēram 27% no jauniešiem, kas uzsāk augstākās izglītības studijas, izvēlas ar dabaszinātnēm saistītas jomas, bet jo īpaši inženierzinātnes, ražošanu un būvniecību.
- Ņemot vērā pirmsskolas programmu salīdzinoši ilgo īstenošanas laiku, **Latvijā izdevumi šajā izglītības pakāpē ir vieni no augstākajiem attiecībā pret valsts ekonomiku, un vieni no zemākajiem, rēķinot izmaksas uz vienu bērnu.**
- Tikai apmēram trīs ceturtdaļas skolēnu, kas uzsāk mācības vispārējā vidējā izglītībā, pabeidz programmu tam paredzētajā laikā un bez pārmērīgas kavēšanās.
- Pēdējā desmitgadē **Latvijā ir bijis jauniešu ar augstāko izglītību proporcijas lielākais pieaugums starp visām OECD valstīm.** Augstākās izglītības programmas kļūst arvien internacionālākas.
- Lai arī skolotāju algas absolūtajos skaitļos ir zemas, tās ir vienas no augstākajām OECD valstīs, salīdzinot ar tādu pašu izglītības pakāpi ieguvušu darbinieku algām.
- **Izdevumi uz vienu izglītības guvēju Latvijā ir ievērojami palielinājušies,** un veido salīdzinošu lielu daļu no valsts iekšzemes kopprodukta (IKP) uz vienu iedzīvotāju.

1. attēls. Vidējo izglītību ieguvušo īpatsvars pēc programmu orientācijas (2015. g.)

Absolventu īpatsvars pēc vismaz divu gadu pilna laika studijām sākotnējās izglītības programmās.

1. Atsauces gads 2014. g.

2. Atsauces gads 2013. g.

Valstis Iejupejošā secībā atbilstoši absolventu proporcijai vispārējās vidējās izglītības programmās (īsta kohorta programmas teorētiskajā ilgumā).

Avots: OECD (2017). A9.1 tabula. Vairāk informācijas avota sadaļā un 3. pielikumā (Annex 3) (<http://www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm>).

Ar dabaszinātnēm saistītās studiju jomas kļūst aizvien populārākas, jo īpaši inženierzinātnes, ražošanas un būvniecība

- Pusei no augstāko izglītību ieguvušajiem pieaugušajiem (25-64 g. v.) Latvijā ir izglītība vai nu mākslas, humanitāro zinātņu, sociālo zinātņu, žurnālistikas vai komunikāciju zinātņu jomās, vai arī biznesa, administrācijas un juridisko zinātņu jomās (2. attēls). Šo paplašināto studiju jomu īpatsvars Latvijā ir virs OECD valstu vidējā, taču atbilst vispārējai situācijai, jo arī citās valstīs augstāko izglītību ieguvušo koncentrācija ir tieši šajās studiju jomās.
- No visām OECD valstīm Latvijā ir viena no mazākajām pieaugušo proporcijām ar augstāko izglītību dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (t. s. STEM) jomā – 22%, salīdzinot ar vidēji OECD 25%, un mazāk nekā kaimiņvalstīs Igaunijā un Lietuvā, attiecīgi 30% un 29%. Taču, šī proporcija nākotnē var pieaugt, ņemot vērā, ka 27% no augstākās izglītības studijas uzsākušajiem 2015. gadā ir izvēlējušies STEM jomu, galvenokārt – inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības jomās (18%).
- Starptautiskie studenti Latvijā izvēlas studijas STEM jomās vēl mazāk, nekā vietējie studenti. Populārākās studiju jomas, kuras izvēlas starptautiskie studenti ir uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne (36%), veselības aprūpe (26%), un tikai 9% no viņiem izvēlas studēt STEM jomās.
- Nodarbinātības rādītāji pieaugušajiem ar augstāko izglītību visās studiju jomās Latvijā ir salīdzinoši augsti, izņemot inženierzinātnes, ražošanu un būvniecību, kur nodarbinātības rādītājs ir 85% salīdzinot ar 87% OECD valstīs vidēji. Augstākie nodarbinātības rādītāji ir tiem, kas ieguvuši augstāko izglītību veselības aprūpes jomā (93%), dabaszinātņu, matemātikas un statistikas jomā (92%) un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā (90%), lai gan divās pēdējās pārstāvēti tikai 7% pieaugušo ar augstāko izglītību.
- Visas OECD dalībvalstis saskaras ar dzimumu disproporciju augstākās izglītības studiju jomu izvēlē, taču Latvijā tā ir vēl izteiktāka. Piemēram, lai gan ikvienā OECD valstī izglītības, mākslas, humanitāro un sociālo zinātņu, žurnālistikas un komunikāciju zinātnes studiju jomās studējošo vidū lielā pārsvarā ir sievietes, Latvijā 89% no jaunajām studentēm izglītības jomā ir sievietes, un 72% sieviešu pārejās minētajās jomās, kas ir augstākā proporcija visās OECD dalībvalstīs un partnervalstīs. Taču, IKT jomā, kur vidēji Eiropas Savienības 22 dalībvalstīs, kuras ir arī OECD dalībvalstis, studijas uzsāk tikai 17% sieviešu, Latvijā šī proporcija ir tāda pati kā OECD valstīs – vidēji 20%.

Izdevumi par pirmsskolas izglītību veido lielu daļu no Latvijas ekonomikas, bet izmaksas uz vienu bērnu ir zemas

- Starptautiskā izglītības klasifikācija iedala Latvijas bērnu agrīno izglītību (pirmsskolas izglītības programmas) divās daļās. Pirmā daļa – bērniem vecumā līdz 2 gadiem ieskaitot – tiek klasificēta kā agrīnās bērnības izglītojošā attīstība, bet otrā daļa – bērniem vecumā no 3 gadiem – klasificēta kā pirmsskolas izglītība. Dalība pirmsskolas izglītībā Latvijā pēdējā desmitgadē ir ievērojami pieaugusi un tagad pārsniedz 22 ES valstu, kuras ir arī OECD dalībvalstis, rādītāju. Starp 2005. un 2015. gadu 3 gadus vecu bērnu līdzdalība pirmsskolas izglītībā pieauga no 66% (ES22 vidēji 67%) līdz 87% (ES22 vidēji 81%), savukārt, 4 gadus vecu bērnu līdzdalība pieauga no 73% (ES22 vidēji 83%) līdz 92% (ES22 vidēji 90%). 5 un 6 gadus vecu bērnu pirmsskolas izglītība ir Latvijā obligāta, un vairāk kā 96% bērnu šajā vecumā iegūst izglītību pirmsskolas izglītības programmās.
- Latvija kopā ar Igauniju, Somiju, Lietuvu un Zviedriju ir valstis, kurās bērni sākumskolas gaitas sāk 7 gadu vecumā – tas ir vēlākais skolas uzsākšanas vecums starp OECD dalībvalstīm un partnervalstīm. Tas nozīmē, ka pirmsskolas izglītības programmas, kurās bērns var iestāties 3 gadu vecumā, var ilgt četrus gadus. Šis salīdzinoši garais ilgums izskaidro, kāpēc izdevumi šajā izglītības pakāpē Latvijai ir vieni no augstākajiem, rēķinot procentos no IKP, un vieni no zemākajiem, ja izmaksas rēķina uz vienu bērnu. Latvija pirmsskolas izglītībai tērē 0,9% no sava IKP, kas ir ceturtais augstākais rādītājs no visām OECD dalībvalstīm un partnervalstīm, un ievērojami virs OECD un ES22 vidējiem 0,6%. Tās ikgadējie izdevumi uz vienu bērnu ir tikai USD 5 300¹ gadā, salīdzinot ar ES22 vidēji USD 8 600.
- Neskatoties uz zemajām izmaksām uz vienu bērnu, Latvijas pirmsskolas izglītības iestādēs vidēji ir 10 bērni uz vienu skolotāju, kas ir viena no mazākajām proporcijām OECD valstīs, salīdzinot ar 14 bērniem OECD valstīs vidēji. Tas norāda, ka salīdzinoši zemos izdevumus uz bērnu nosaka nevis skolotāju nepietiekamais skaits, bet, vismaz

¹ Minētās vērtības atbilst ASV dolāriem un konvertētas, izmantojot pirktspējas paritātes standartu (PPS) uz IKP.

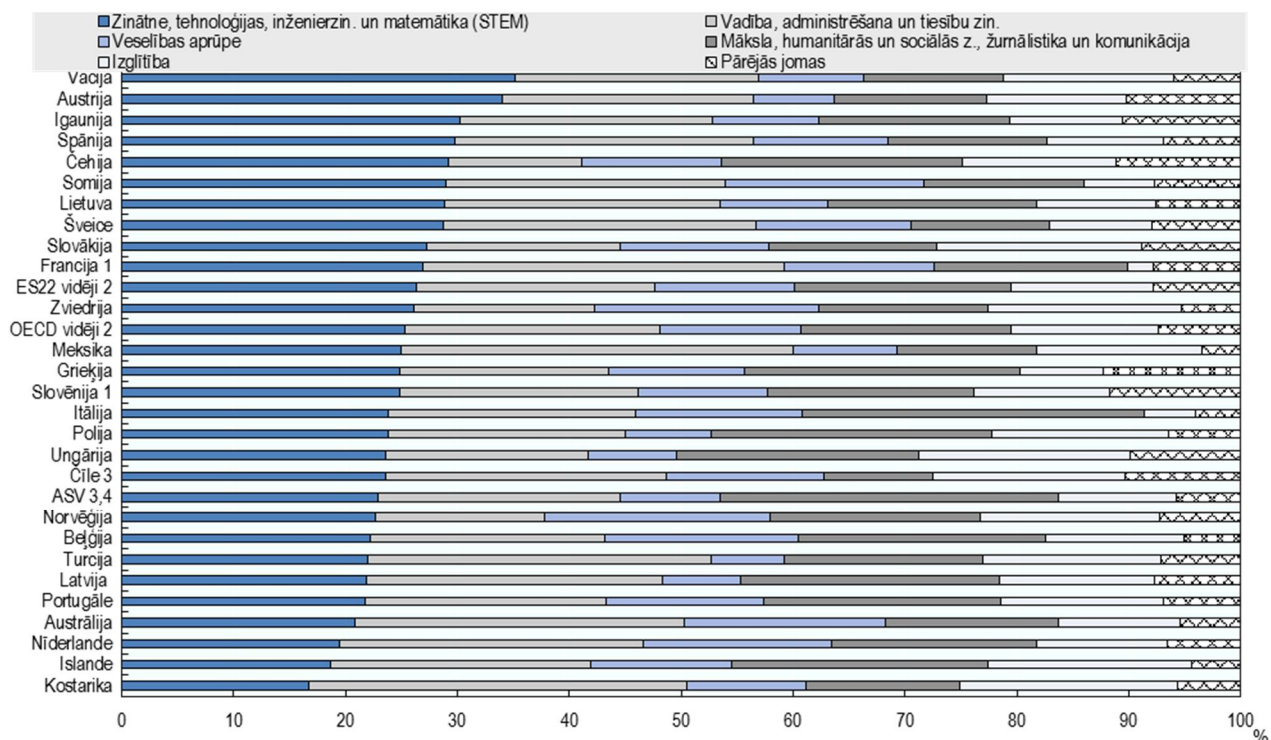
daļēji, zemās skolotāju algas šajā izglītības pakāpē. Pirmsskolas skolotāji saņem vidēji USD 13 100 gadā, kas ir zemākais rādītājs visas OECD dalībvalstīs, kā arī partnervalstīs un ekonomikās.

- Pirmsskolas izglītības sistēma Latvijā gandrīz pilnībā darbojas publiskajā sektorā. Apmēram 93% bērnu pirmsskolas izglītību apgūst publiskā sektora iestādēs (ES22 vidēji 74%) un publiskais (valsts un pašvaldību) finansējums veido gandrīz visus izdevumus šajā pakāpē (98% salīdzinot ar 86% ES22 valstīs vidēji).

Salīdzinoši mazāks skaits iegūst vispārējo vidējo izglītību paredzētajā laikā, bet profesionālā izglītība dažiem paver labākas iespējas darba tirgū

- Latvijas panākums ir lielais vidējo izglītību ieguvušo skaits. Gandrīz 90% pieaugušo (25-64 gadus veci) Latvijā ir ieguvuši vismaz vidējo izglītību, kas ir 10 procentpunkti virs OECD vidējiem 80%. Pārējie 10% gandrīz katrs ir ieguvuši vismaz pamatzglītību.
- Tomēr pašlaik Latvijā skolēniem ne pārāk labi sokas pabeigt vidējās izglītības iegūvi tam paredzētajā termiņā. Tikai apmēram 72% vidusskolēnu (76% meiteņu un 68% zēnu), kas uzsākuši mācības vispārējās vidējās izglītības programmās, apgūst šīs programmas trīs gadu, jeb teorētiskajā programmas apguvei paredzētajā laikā – tas ir mazliet zem 73% vidēji valstīs, par kurām ir pieejami dati. Divus papildus gadus vēlāk pēc programmas teorētiskā beigšanas laika absolvēšanas rādītāji nedaudz pieaug līdz 76% (81% meitenēm un 72% zēniem), salīdzinot ar 81% OECD valstīs vidēji (1. attēls).
- Šo nelielo absolvēšanas rādītāju pieaugumu pat pēc papildus gadiem var izskaidrot ar faktu, ka Latvijā vairāk kā divas trešdaļas skolēnu, kas nav ieguvuši izglītību triju gadu laikā, ir pametuši vidusskolu. Tas ir lielā kontrastā vairumam citu valstu, par kurām ir pieejami dati – tajās lielākā daļa skolēnu, kas nav ieguvuši izglītību programmā paredzētajā laikā, joprojām atrodas izglītības sistēmā un absolvē programmu nākamajos divos gados. 21% vidusskolēnu, kuri pirms pieciem gadiem uzsāka vispārējās vidējās izglītības programmas apguvi, nav to nedz pabeiguši, nedz arī reģistrēti vidusskolā, salīdzinot ar 17% OECD valstīs vidēji. Taču, nenoliedzams, ka jaunieši, kas pametuši vidusskolu, neiegūstot vispārējo vidējo izglītību, izglītības iegūvi var turpināt vēlāk. Saskaņā ar OECD datiem apmēram 5% pieaugušo 20-24 gadu vecumā Latvijā iegūst vidējo izglītību un lielākā daļa no tiem – profesionālās izglītības programmās.

2. attēls. Augstāko izglītību ieguvušo sadalījums pa studiju jomām, 25-64 g. v. (2016. g.)

Piezīme: Zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas (STEM) jomu veido ISCED-F 2013 dabaszinātņu, matemātikas, statistikas, IKT, inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības jomas.

1. Vecuma grupā 25-34 g.

2. OECD un ES22 vidējā rādītājā nav iekļauti Francijas un Slovēnijas dati.

3. Atsauces gads nav 2016. g. Vairāk informācijas meklējiet datu avotu tabulā.

4. Dati par bakalaura studiju jomām, ieskaitot papildus augstākās izglītības līmeņus.

Valstis lejupejošā secībā attiecībā pret STEM jomas proporciju.

Avots: OECD (2017), A1.3. tabula. Vairāk informācijas meklējiet datu avotu tabulās un 3. pielikumā (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

- Apmēram 40% no visiem vidējās izglītības guvējiem mācās profesionālās izglītības programmās, kuras, saskaņā ar starptautisko klasifikāciju, visas ir kombinētās programmas ar mācībām skolas un darba vidē. Tā ir īpaša Latvijas izglītības sistēmas iezīme; vēl tikai divās OECD valstīs – Dānijā un Ungārijā – visas profesionālās izglītības programmas ir klasificējamas kā kombinētās skolas vidē un darba vidē balstītas programmas. Profesionālās izglītības programmas piedāvā audzēkņiem iegūt arī tajās integrēto vidējo izglītību, un, pēc programmas pabeigšanas, audzēkņi var uzsākt augstākās izglītības iegūvi vai iekļauties darba tirgū. Tāpat kā vairumā OECD dalībvalstu un partnervalstu, arī Latvijā 25-34 gadus veco pieaugušo vidū ar vidējo izglītību darba tirgū labāk klājas tiem, kas ieguvuši profesionālo vidējo izglītību – viņu nodarbinātības līmenis ir 81%, salīdzinot ar 73% to pieaugušo, kuriem ir tikai vispārējā vidējā izglītība.
- 2010. gadā 23% Latvijas jauniešu (15-24 gadus veci) nebija nodarbināti un neieguva arī izglītību – un tā bija viena no lielākajām proporcijām OECD valstīs un virs 15% ES22 valstīs vidēji. Taču turpmākajos gados šī proporcija ievērojami kritās, līdz pat 14% 2016. gadā, kas atbilst proporcijai ES22 valstīs vidēji. Līdzīgi kā vairumā valstu, kas atgūvās no 2008. gada finanšu un ekonomiskās krīzes, šo samazinājumu gandrīz pilnībā noteica nodarbinātības pieaugums attiecīgajā vecuma grupā.

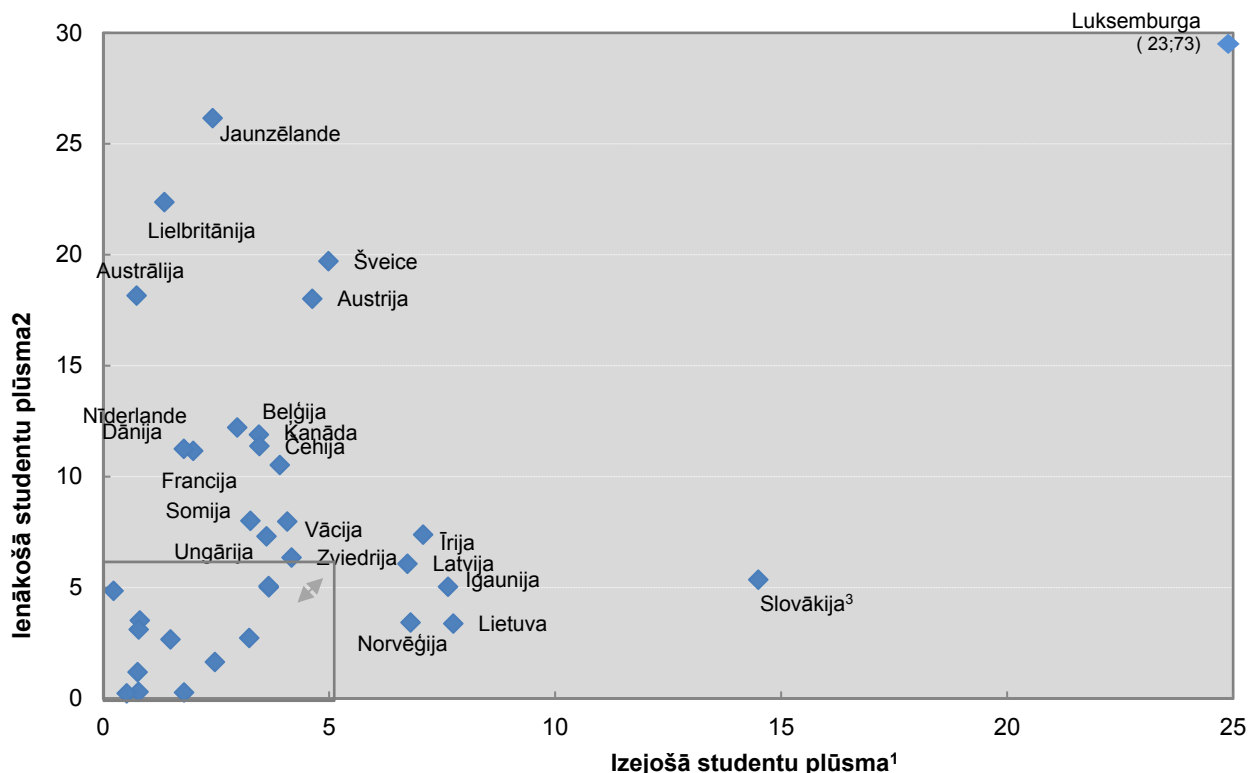
Ievērojami palielinājušies augstākās izglītības ieguves rādītāji un Latvija piesaista arvien lielāku skaitu starptautisko studentu

- Pēdējā desmitgadē jauniešu ar augstāko izglītību proporcijas pieaugums Latvijā ir bijis visaugstākais starp visām OECD valstīm: no 22% 2005. gadā (mazāk par ES22 vidēji 32%) līdz 42% 2016. gadā (virs ES22 vidēji 40%). Ja novērotā tendence turpināsies, tad 45% tagadējo jauniešu savas dzīves laikā iegūs augstāko izglītību, un paredzams, ka 35% iegūs to, pirms būs sasnieguši 30 gadu vecumu. Abi šie rādītāji ir līdzīgi prognozētajiem atbilstošajiem rādītājiem 22 Eiropas Savienības valstīs, kuras ir arī OECD dalībvalstīs.
- Gandrīz trešdaļai no absolventiem Latvijā pirmā augstākā izglītība ir īsā cikla augstākā (1. līmeņa profesionālā augstākā (koledžas) izglītība), un tas ir ievērojami vairāk kā 13% OECD valstīs vidēji. Nodarbinātības rādītāji īsā cikla augstāko izglītību ieguvušajiem ir 86%, kas ir ļoti tuvu bakalaura vai līdzvērtīgu grādu ieguvušajiem (85%). Tomēr, tāpat kā vairumā OECD valstu un partnervalstu, ienākumu augstākais līmenis par īsā studiju cikla kvalifikāciju ir zemāks, kā par citām augstākās izglītības kvalifikācijām, lai gan Latvijā ienākumu apmēra atšķirības ir salīdzinoši nelielas. Salīdzinot ar pieaugušo, kas ieguvīs vidējo izglītību, īsā cikla jeb koledžas augstākās izglītības ieguvēju ienākumi ir apmēram par 11% lielāki (ES22 vidēji par 24%), savukārt, bakalaura grāda ieguvēju ienākumi ir par 34% lielāki (ES22 vidēji par 38%), bet maģistra vai doktora grāda ieguvēju ienākumi – par 65% lielāki (ES22 vidēji par 98%). Nelielās ienākumu atšķirības nodarbinātajiem ar augstāko izglītību varētu, vismaz daļēji, būt skaidrojamas ar salīdzinoši augsto un aizvien pieaugošu augstāko izglītību ieguvušo iedzīvotāju proporciju.
- Augstākās izglītības internacionalizācija ir viena no izglītības politikas prioritātēm Latvijā, ar ambicioziem augstākās izglītības iestāžu mērķiem. Valdība ir paredzējusi dažus papildus atbalsta pasākumus tādu studiju programmu attīstībai, īstenošanai un starptautiskai akreditācijai, kurās studijas notiek ES valstu valodās. 2015. gadā Latvijas augstākās izglītības sistēmā bija apmēram 5000 starptautisko studentu, kuri veidoja 6% no visiem augstākajā izglītībā studējošajiem. Tas ir vairāk nekā starptautisko studentu īpatsvars Igaunijā (5%) un Lietuvā (4%) un atbilst vidējai starptautisko studentu proporcijai OECD valstīs. Ieguldītais darbs starptautisko studentu piesaistē, šķiet, attaisnojas – tikai trīs gadu laikā (2013. – 2015. g.) starptautisko studentu skaits pieauga par gandrīz 50% un tas ir viens no lielākajiem pieauguma rādītājiem starp visām OECD valstīm un partnervalstīm.

- No Latvijas uz ārvalstīm dodas studēt gandrīz tikpat daudz studentu, cik studiju nolūkos iebrauc Latvijā, proti, 7%. Tas vedina secināt, ka valstī ir ļoti līdzsvarota “smadzeņu aizplūde” un “smadzeņu ieplūde” augstākajā izglītībā (3. attēls). No tiem, kas dodas studēt uz ārzemēm, lielākā daļa dodas uz Lielbritāniju (26%), Dāniju (15%), Krievijas Federāciju un Vāciju (abās 11%). Latvijā iebraucošie studenti, apmēram, 20% nāk no kaimiņvalstīm – Igaunijas, Lietuvas, Krievijas un Zviedrijas.

3. attēls. Starptautisko studentu aprite augstākajā izglītībā kopumā (2015. g.)

Valstī studējošie starptautiskie jeb ārzemju studenti (smadzeņu ieplūde) un studenti, kas devušies studēt ārzemēs (smadzeņu aizplūde) procentos no kopējā studentu skaita, kas studē savā mītnesvalstī un ārzemēs

1. Izejošā studentu plūsma (smadzeņu aizplūde) attēlo studentu proporciju, kas devušies studēt uz ārzemēm (x-ass).

2. Ienākošā studentu plūsma (smadzeņu ieplūde) attēlo starptautisko studentu skaitu valstī uz katrām 100 attiecīgās valsts studentiem, kas studē savā valstī vai ārzemēs OECD telpā (y-ass).

3. Dati sniegti nevis par starptautiskajiem, bet ārzemju studentiem.

Avots: OECD (2017), C4.3. tabula. Skatiet piezīmes 3. pielikumā (Annex 3) (www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm).

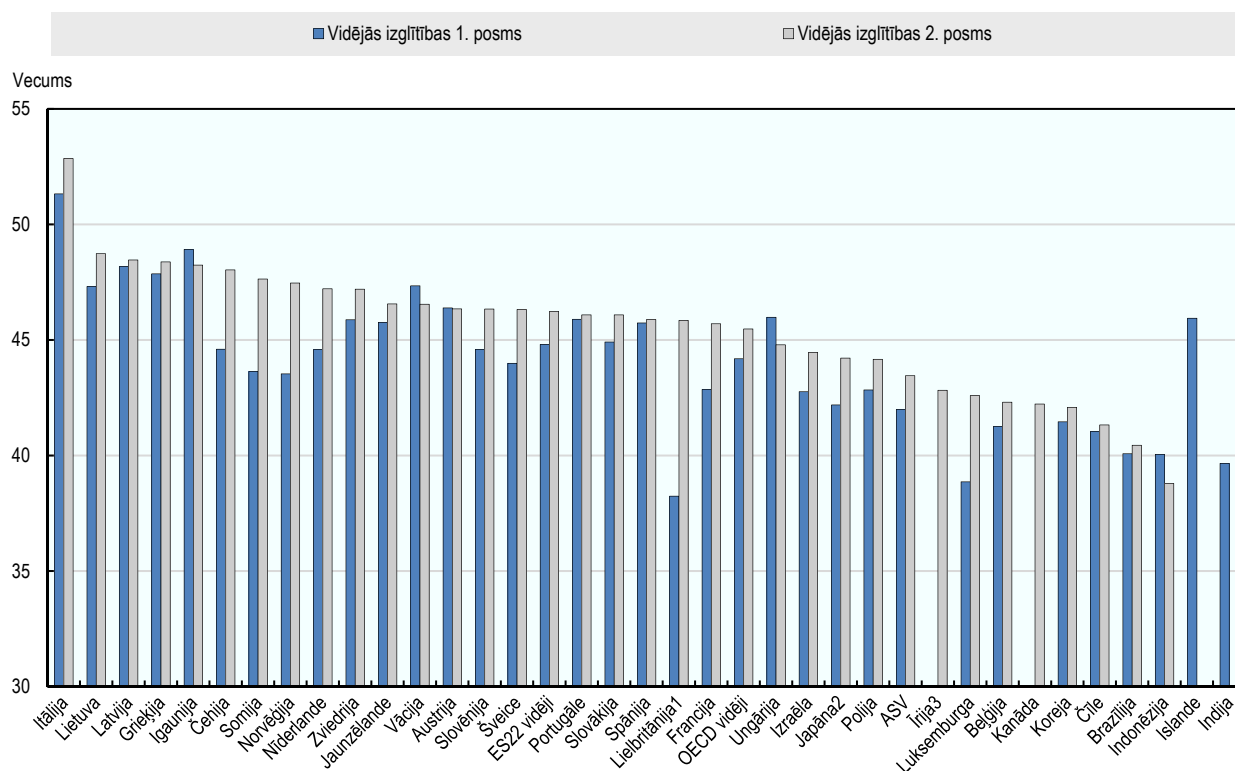
Skolotāju algas ir salīdzinoši augstas, skolēnu skaits klasēs ir mazs, un salīdzinoši lielāku laika apjomu skolotāji var veltīt aktivitātēm, kas neietver mācīšanu klasē

- Absolūtajos skaitļos vidējās Latvijas skolotāju (no pirmsskolas līdz vidusskolai) algas gadā ir zemākās starp visām OECD dalībvalstīm un partnervalstīm. Vidējās izglītības skolotāja vidējā alga gadā ir USD 18 400, t.i. apmēram 2,5 reizes mazāk par USD 33 000 OECD valstīs vidēji. Taču, salīdzinot ar tādu pašu izglītības pakāpi ieguvušo iedzīvotāju algām valstī, skolotāji Latvijā ir daudz labāk apmaksāti, nekā citās OECD valstīs un ekonomikās, par kurām ir pieejami dati. Kamēr citās valstīs un ekonomikās, par kurām ir pieejami dati, sākumskolas un vidējās izglītības pirmā un otrā posma skolotāji saņem mazāku atalgojumu, nekā citi iedzīvotāji ar līdzīgas pakāpes izglītību, Latvijā tie saņem par 20% vairāk. Relatīvi augstās algas ir viens no svarīgiem faktoriem, lai piesaistītu un paturētu skolās augsti kvalificētus skolotājus.
- Skolēnu skaits klasē Latvijā ir mazāks par vidējo gan sākumskolā (16 skolēni klasē salīdzinot ar OECD vidēji 21), gan vidējās izglītības pirmajā posmā (Latvijā – pamatizglītības otrais posms) (15 skolēni salīdzinot ar OECD vidēji 23). Šis salīdzinoši mazās klases palielina izglītības izmaksas, jo prasa algot vairāk skolotāju uz noteiktu skaitu skolēnu. Tomēr Latvija vismaz daļēji to kompensē, nosakot skolēniem mazāku mācību stundu slodzi. Ar 169 dienām sākumskolā un 173 dienām pamatizglītības otrajā posmā Latvijai ir viens no īsākajiem mācību gadiem obligātajā

izglītībā starp visām OECD valstīm, kā arī mazākais obligāto mācību stundu kopējais skaits skolēniem starp visām OECD dalībvalstīm.

- Neskatoties uz mazāku mācību stundu slodzi skolēniem, skolotāju (no sākumskolas līdz vidusskolai) kopējais oficiāli noteiktais darba laiks Latvijā ir krietni virs vidējā OECD valstu rādītāja. Taču mazāk par pusi no šī laika – 735 stundas gadā, skolotājiem ir jāatrodas skolā, un tas ir zemākais skolā veicamais darba laika apjoms no visām OECD valstīm. Pamatizglītības posma skolotāji Latvijā mācīšanai klasē velta mazāk astronomisko stundu, nekā vidēji OECD valstīs. Tas nozīmē, kas skolotāji var atvēlēt nozīmīgu darba laika daļu ļoti svarīgām aktivitātēm, kas neietver mācīšanu klasē, piemēram, skolēnu rakstu darbu vērtēšanai, sagatavošanos stundām, sanāksmēm ar citiem skolotājiem un papildus darbam ar talantīgiem bērniem un tiem, kuriem nepieciešams lielāks atbalsts.
- Visi nosauktie faktori – mācību stundu slodze, mācīšanas laiks klasē, skolēnu skaits klasē un skolotāju algas – ietekmē skolotāju piedāvājumu un pieprasījumu valstī. Veidot labvēlīgus nosacījumus, lai piesaistītu skolotāja profesijai labākos kandidātus, var izrādīties īpaši svarīgi tādās valstīs kā Latvija, kas sastopas ar skolotāju darbaspēka novecošanos. Gan pamatizglītības otrajā posmā, gan vidējā izglītībā skolotāju vidējais vecums Latvijā ir 48 gadi, kas ir trešais augstākais visās OECD dalībvalstīs un partnervalstīs (4. attēls). Vēl vairāk, apmēram 50% šajās izglītības pakāpēs strādājošo skolotāju ir 50 gadus veci un vecāki, kas ir ievērojami vairāk nekā OECD vidēji 36% (vidējās izglītības pirmajā posmā) un 40% (vidējās izglītības otrajā posmā).

4. attēls. Skolotāju vidējais vecums pa izglītības pakāpēm (2015. g.)

1. Vidējās izglītības 1. posms (Latvijā - pamatizglītības 2. posms) 11-16 g. v. skolēniem. Vidējās izglītības 2. posmā (Latvijā - vidusskolas) iekļautas koledžas 16+ g. v. un pieaugušajiem. Vairāk informācijas - 3. pielikumā (Annex 3).
 2. Vidējās izglītības 2. posmā iekļauta pēcvidējā neaugstākā izglītība.
 3. Vidējās izglītības 2. posmā iekļauts vidējās izglītības 1. posms.
 Valstis lejupejošā secībā pēc skolotāju vidējā vecuma vidējās izglītības 2. posmā (Latvijā - vidējā izglītībā).
 Avots: OECD/UIS/Eurostat (2017), Education at a Glance datubāze, <http://stats.oecd.org/>.
 Vairāk informācijas avotu sadaļā un 3. pielikumā (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

Izdevumi uz vienu izglītības guvēju ir zemi, bet pieaug, un ir salīdzinoši augsta IKP uz vienu iedzīvotāju daļa

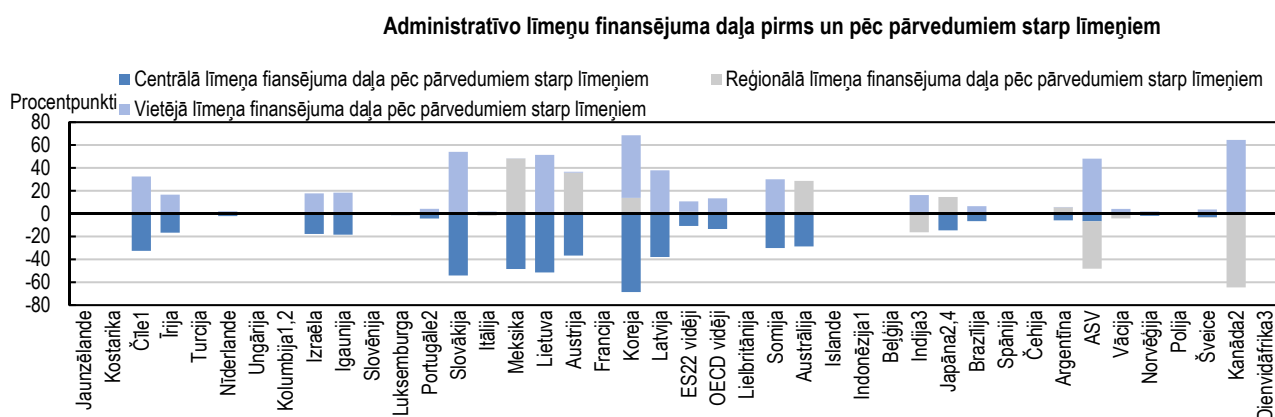
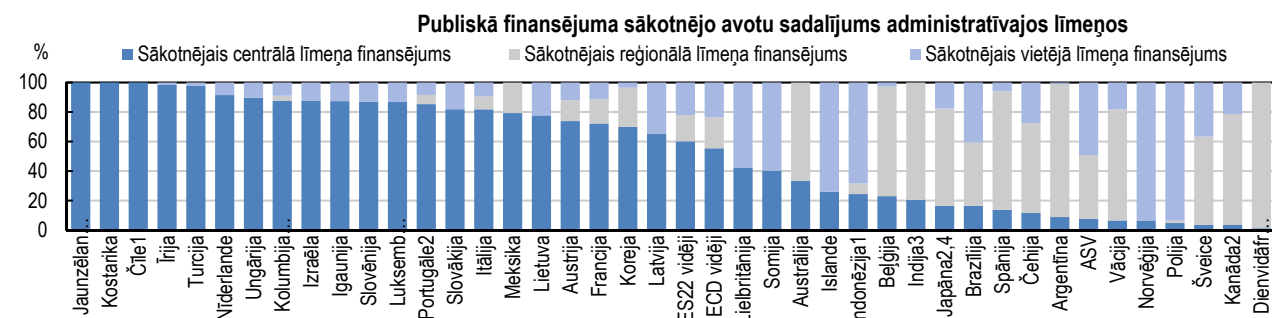
- Izdevumi uz vienu izglītības guvēju absolūtos skaitļos Latvijā joprojām ir zemi, bet tie ir salīdzinoši augsti kā daļa no valsts iekšzemes kopprodukta (IKP) uz vienu iedzīvotāju. Latvija vienam skolēnam pamatizglītībā un vidējā izglītībā tērē vidēji USD 6 600 gadā, bet augstākajā izglītībā studējošajam – vidēji USD 9 000 gadā – kas ir attiecīgi zem OECD vidēji USD 8 700, USD 10 100, un USD 16 100. Taču, kā daļa no IKP uz vienu iedzīvotāju, izdevumi uz vienu izglītības guvēju Latvijā ir tuvu vai virs ES 22 valstu vidējiem izdevumiem visās izglītības pakāpēs. No

sākumskolas līdz augstākajai izglītībai izdevumi uz vienu izglītības guvēju 2014. gadā veidoja 30% no IKP uz vienu iedzīvotāju, kas ir virs OECD vidējiem 27% un virs kaimiņvalstu Igaunijas (29%) un Lietuvas (23%) rādītājiem.

- Turklāt, izdevumi uz vienu izglītības guvēju Latvijā ievērojami pieauga laikposmā no 2010. līdz 2014. gadam. Pamatizglītībā, vidējā izglītībā un pēcvidējā neaugstākajā izglītībā šajā laikposmā izdevumi kopumā pieauga par 14%, kas, ņemot vērā skolēnu skaita samazināšanos, veidoja izdevumu pieaugumu uz vienu izglītības guvēju līdz 26% - kas ir otrais augstākais rādītājs starp OECD valstīm un ievērojami virs OECD vidējā 5% pieauguma. Līdzīgi notika augstākajā izglītībā, kur, izdevumiem pieaugot par 19% un studentu skaitam samazinoties par 14%, veidojās 38% izdevumu pieaugums uz vienu studējošo. Arī šajā izglītības pakāpē tas bija viens no augstākajiem izdevumu pieaugumiem starp OECD valstīm un virs 6% OECD vidēji.
- Kopējās izmaksas izglītībai, sākot no sākumskolas un ieskaitot augstāko izglītību, 2014. gadā Latvijā bija 4,7% no valsts IKP, kas ir zem 5,2% OECD valstīs vidēji. Relatīvi zemākas kopējās izmaksas ir zemāku privāto ieguldījumu rezultāts. Publiskie izdevumi (gan valsts, gan pašvaldību) veido 4.4% no IKP Latvijā, tikpat cik OECD valstīs vidēji. No sākumskolas līdz pēcvidējai neaugstākajai izglītībai 98% no izdevumiem izglītībai veido valsts un pašvaldību finansējums, bet OECD valstīs vidēji tas ir 91%. Vēl vairāk, atšķirībā no daudzām OECD dalībvalstīm, publisko izdevumu daļa augstākajā izglītībā pēdējā desmitgadē Latvijā ievērojami pieauga: no 56% 2005. gadā līdz 79% 2014. gadā. Tas ir augstākais procentuālais pieaugums starp visām OECD dalībvalstīm un partnervalstīm, taču tas atbilst publisko izdevumu daļas pieauguma tendencei, kas vērojama arī Igaunijā, Lietuvā un Polijā.

5. attēls. Publiskā izglītības finansējuma avotu sākotnējais sadalījums un izmaiņas administratīvo līmeņu finansējuma daļā pēc savstarpējo transfertu veikšanas (2014. g.)

Pamatizglītība, vidējā un pēcvidējā neaugstākā izglītība

1. Atsauces gads 2015. g.
 2. Dažas izglītības pakāpes ir ieskaitītas citās. Papildinformācijai skatīt "x" kodu B4.1 tabulā.
 3. Atsauces gads 2013. g.
 4. Pārvedumi no reģionālā uz vietējo līmeni iekļauti nevis vietējā, bet reģionālā līmeņa galafinansējumā. Valstis lejupejošā secībā atbilstoši sākotnējā finansējuma avotiem no centrālā administratīvā līmeņa.
 Avots: OECD / UIS / Eurostat (2017), B4.3 tabula. Vairāk informācijas avotu sadaļā un 3. pielikumā (Annex 3) (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

- Starp 2010. un 2014. gadu publiskie izdevumi izglītībai (no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai ieskaitot) Latvijā pieauga līdz 22%, kas ir viens no lielākajiem pieaugumiem starp visām OECD dalībvalstīm un partnervalstīm, un kontrastē ar 1% samazinājumu ES 22 valstīs, kas ir arī OECD dalībvalstis, vidēji. 2014. gadā valsts un pašvaldību

izdevumi šajās izglītības pakāpēs veidoja 12% no kopējiem publiskajiem izdevumiem valstī, kas ir vairāk nekā ES22 valstīs vidēji, bet līdzīga daļa kā Latvijas kaimiņvalstīs.

- Publiskie izdevumi, sākot no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai ieskaitot, Latvijā ir diezgan decentralizēti, jo īpaši pēc finanšu transfērtiem starp administratīvajiem līmeņiem. Divas trešdaļas sākotnējā finansējuma nāk no centrālā līmeņa, taču pēc pārvedumiem pašvaldības ir atbildīgas par gandrīz trīs ceturtdaļām šī finansējuma izlietojumu minētajās izglītības pakāpēs. Decentralizācijas pakāpes dažādās valstīs ir atšķirīgas, taču Latvija atšķiras no OECD valstīm, kurās tikai vidēji 36% no gala finansējuma tiek administrēti pašvaldībās (5. attēls). Augstā decentralizācijas pakāpe var būt pareizais ceļš: Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas PISA rezultāti ļauj secināt, ka gudrs autonomijas un pārskatatbildības apvienojums saistās ar labākiem skolēnu sasniegumiem (OECD, 2016).

Par šī dokumenta publicēšanu ir atbildīgs OECD ģenerālsēkretārs. Tajā izteiktie viedokļi un izmantotie argumenti var neatspoguļot OECD dalībvalstu oficiālo viedokli.

Šis dokuments un jebkura tajā publicētā karte neskar jebkādas teritorijas statusu vai suverenitāti, starptautisko robežu un norobežojumu noteikšanu, kā arī jebkuras teritorijas, pilsētas vai apgabala nosaukumu.

Piezīme par datiem no Izraēlas

Statistiku par Izraēlu nodrošina šis valsts atbilstošās pārvaldes iestādes. Šo datu izmantošana OECD vajadzībām neskar Golānas augstieņu, Austrumjeruzalemes un Izraēlas Rietumkrasta apmetņu statusu atbilstoši starptautiskajiem likumiem.

Šis tulkojums ir publicēts ar OECD atļauju. Tas nav oficiāls OECD tulkojums. Par tulkojuma kvalitāti un tā atbilstību oriģinālvalodas tekstam pilnībā atbild tulkojuma autors/autori. Ja starp oriģināldarbu un tulkojumu tiek konstatēta kāda neatbilstība, par izmantojamu ir uzskatāms tikai oriģinālā darba teksts.

This translation is published by arrangement with the OECD. It is not an official OECD translation. The quality of the translation and its coherence with the original language text of the work are the sole responsibility of the author(s) of the translation. In the event of any discrepancy between the original work and the translation, only the text of original work shall be considered valid.

Atsauces

OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en>.

OECD (2016), *PISA 2015 Results (Volume II): Policies and Practices for Successful Schools*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264267510-en>.

Vairāk informācijas par izglītības pārskatu *Education at a Glance 2017* un pieeju visiem indikatoriem meklējiet www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm.

Atjaunināti dati meklējami tiešsaistē **OECD.Stat** kā arī sekojot **StatLinks** zem publikācijas tabulām un diagrammām <http://dx.doi.org/10.1787/eag-data-en>.

Datu un analīzes izpēte, salīdzināšana un vizualizēšana: <http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=LVA&treshold=10&topic=EO>.

Jautājumus adresējiet:

Marie-Hélène Doumet

Vecākā analītiķe

Izglītības un prasmju direktorāts

Marie-Helene.Doumet@oecd.org

Dokumenta autore:

Camila de Moraes

Izglītības un prasmju direktorāts

camila.demoraes@oecd.org

Galvenie fakti par Latviju izglītības pārskatā Education at a Glance 2017

Avots	Education at a Glance galvenie temati	Latvija		OECD vidēji		ES22 vidēji	
Mācību/studiju jomas							
Profesionālās vidējās izglītības programmu absolventi							
2015							
		%	% sievietes	%	% sievietes	%	% sievietes
Tabula A2.1	Uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne	14%	77%	20%	66%	19%	66%
	Inženierzinātne, ražošana un būvniecība	40%	10%	34%	12%	33%	11%
	Veselības aprūpe	3%	96%	12%	82%	12%	82%
	Pakalpojumi	25%	68%	17%	60%	19%	59%
Jaunie studenti augstākajā izglītībā							
2015							
		%	% sievietes	%	% sievietes	%	% sievietes
Tabula C3.1	Izglītība	6%	89%	9%	78%	9%	79%
	Uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne	30%	60%	23%	54%	23%	57%
	Inženierzinātne, ražošana un būvniecība	18%	22%	16%	24%	15%	25%
Augstākās izglītības studenti pēc mobilitātes veida							
2015							
		Starptaut. studenti ¹	Vietējie studenti	Starptaut. studenti ¹	Vietējie studenti	Starptaut. studenti ¹	Vietējie studenti
Tabula C4.2.	Izglītība	2%	7%	3%	8%	3%	8%
	Uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne	36%	32%	27%	23%	26%	22%
	Inženierzinātne, ražošana un būvniecība	8%	16%	17%	12%	17%	15%
25-64 g. v. pieaugušie ar augstāko izglītību							
2016							
Tabula A1.3	Izglītība	14%		13%		13%	
	Uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne	26%		23%		21%	
	Inženierzinātne, ražošana un būvniecība	15%		17%		18%	
25-64 g. v. pieaugušo ar augstāko izglītību nodarbinātības rādītāji							
2016							
Tabula A5.3	Izglītība	88%		83%		83%	
	Uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesību zinātne	89%		85%		85%	
	Inženierzinātne, ražošana un būvniecība	85%		87%		86%	
Bērnu agrīnā izglītība							
Bērnu proporcija agrīnajā izglītībā 3 g. v.							
Tabula C2.1	ISCED 01 un 02	87%		78%		80%	
Izdevumi par visām bērnu agrīnās izglītības iestādēm							
2014							
Tabula C2.3	Procentos no IKP		0.9%		0.8%		0.8%
	Kā kopējo publisko izdevumu daļa		98%		82%		85%
Profesionālā izglītība							
Vidējās izglītības ieguvēju skaits pēc programmas veida							
2015							
		Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā
Tabula C1.3	Uzņemto studentu īpatsvars 15-19 g. v.	35%	23%	37%	25%	35%	29%
Absolventu īpatsvars pēc programmas veida							
2015							
		Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā
Tabula A2.2	Vidējā izglītība - visi vecumi	67%	26%	54%	44%	50%	49%
Nodarbinātības īpatsvars pēc programmas veida							
2016							
		Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā	Vispārējā	Profesionālā
Attēls A5.3.	25-34 g. v. pieaugušie, kuru iegūtās izglītības pakāpe nav augstāka par vidējo vai pēdējā neaugstāko izglītību	73%	81%	70%	80%	69%	79%
Augstākā izglītība							
Starptautisko vai ārzemju studentu daļa pēc augstākās izglītības līmeņiem							
2015							
Tabula C4.1.	Bakalaura vai līdzvērtīga pakāpe	5%		4%		6%	
	Maģistra vai līdzvērtīga pakāpe	13%		12%		12%	
	Doktora vai līdzvērtīga pakāpe	9%		26%		22%	
	Augstākajā izglītībā kopā	6%		6%		8%	
Iegūtā izglītība, 25-64 g. v.							
2016							
Tabula A1.1	Īsā cikla augstākā izglītība	3%		8%		6%	
	Bakalaura vai līdzvērtīga pakāpe	19%		16%		13%	
	Maģistra vai līdzvērtīga pakāpe	12%		12%		14%	
	Doktora vai līdzvērtīga pakāpe	0%		1%		1%	
Nodarbinātības īpatsvars 25-64 g. v. pieaugušajiem pēc iegūtās izglītības							
2016							
Tabula A5.1	Īsā cikla augstākā izglītība	86%		81%		81%	
	Bakalaura vai līdzvērtīga pakāpe	85%		83%		82%	
	Maģistra vai līdzvērtīga pakāpe	90%		87%		87%	
	Doktora vai līdzvērtīga pakāpe	98%		91%		91%	
	Ar augstāko izglītību kopā	87%		84%		84%	
Relatīvie ienākumi gadā pilna laika strādājošajiem 25-64 g. v. pieaugušajiem pēc iegūtās izglītības (vidējā izglītība = 100)							
2015							
Tabula A6.1	Īsā cikla augstākā izglītība	111		122		124	
	Bakalaura vai līdzvērtīga pakāpe	134		146		138	
	Maģistra vai līdzvērtīga pakāpe	165		198		177	
	Ar augstāko izglītību kopā	144		156		153	

Avots	Education at a Glance galvenie temati	Latvija	OECD vidēji	ES22 vidēji			
Pieaugušo izglītība							
25-64. g. v iedzīvotāju līdzdalība pieaugušo izglītībā²							
Tabula C6.1a	Tikai formālajā izglītībā	**	4%	n.a.			
	Tikai neformālajā izglītībā	**	39%	n.a.			
	Gan formālajā, gan neformālajā izglītībā	**	7%	n.a.			
	Pieaugušo izglītībā nepiedalās	**	50%	n.a.			
	Finansiālais ieguldījums izglītībā						
Izdevumi uz vienu izglītības guvēju gadā pēc izglītības pakāpes (USD ekvivalentā, izņemot PPS)							
2014							
Tabula B1.1	Sākumskolas izglītība	USD 6 585	USD 8 733	USD 8 803			
	Vidējās izglītības pirmais un otrais posms (Latvijā pamatizglītības otrais posms un vidējā izglītība)	USD 6 629	USD 10 106	USD 10 360			
	Augstākā izglītība (ieskaitot pētniecības aktivitātes)	USD 8 962	USD 16 143	USD 16 164			
Kopējie izdevumi no sākumskolas līdz augstākās izglītības iestādēm							
2014							
Tabula B2.1	Kā daļa no IKP	4.7%	5.2%	4.9%			
Kopējie publiskie izdevumi no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai							
2014							
Tabula B4.1	Kā daļa no kopējiem publiskajiem (valsts un pašvaldību) izdevumiem	11.8%	11.3%	9.9%			
Skolotāji							
Skolotāju faktiskās algas valsts un pašvaldību iestādēs, salīdzinot ar pilna laika strādājošo algām gadā, kuriem ir augstākā izglītība							
2015							
Tabula D3.2a	Pirmsskolas skolotāji	0.88	0.78	0.79			
	Sākumskolas skolotāji	1.18	0.85	0.86			
	Pamatizglītības otrā posma skolotāji (vispārējās programmas)	1.10	0.88	0.90			
	Vidējās izglītības skolotāji (vispārējās izglītības programmas)	1.23	0.94	0.96			
	Oficiāli noteiktās algas likmes gadā valsts un pašvaldību iestādēs skolotājiem ar tipisku kvalifikāciju un dažādu stāžu (USD ekvivalentā, izņemot PPS)						
2015							
Tabula D3.1a	Sākumalgas	Alga pēc 15 gadu stāža	Sākumalgas	Alga pēc 15 gadu stāža	Sākumalgas	Alga pēc 15 gadu stāža	
	Pirmsskolas skolotāji	USD 8 555	USD 8 872	USD 29 636	USD 39 227	USD 28 726	USD 38 487
	Sākumskolas skolotāji	USD 8 555	USD 8 872	USD 30 838	USD 42 864	USD 30 080	USD 42 049
	Pamatizglītības otrā posma skolotāji (vispārējās programmas)	USD 8 555	USD 8 872	USD 32 202	USD 44 623	USD 31 498	USD 43 989
	Vidējās izglītības skolotāji (vispārējās izglītības programmas)	USD 8 555	USD 8 872	USD 33 824	USD 46 631	USD 32 503	USD 46 151
Skolotāju darba laika organizācija valsts un pašvaldību iestādēs mācību gada laikā							
2015							
Tabula D4.1	Mācīšanas laiks klasē	Oficiālais darba laiks kopā	Mācīšanas laiks klasē	Oficiālais darba laiks kopā	Mācīšanas laiks klasē	Oficiālais darba laiks kopā	
	Pirmsskolas skolotāji	1098 stundas	1760 stundas	1001 stunda	1608 stundas	1034 stundas	1564 stundas
	Sākumskolas skolotāji	685 stundas	1760 stundas	794 stundas	1611 stundas	767 stundas	1557 stundas
	Pamatizglītības otrā posma skolotāji (vispārējās programmas)	685 stundas	1760 stundas	712 stundas	1634 stundas	663 stundas	1593 stundas
	Vidējās izglītības skolotāji (vispārējās izglītības programmas)	685 stundas	1760 stundas	662 stundas	1620 stundas	629 stundas	1580 stundas
Skolotāju proporcija 50 g. v. un vairāk							
2015							
Tabula D5.1	Sākumskolā	39%	32%	33%			
	Vidējā izglītībā	51%	40%	42%			
	Skolotāju-sieviešu proporcija publiskajās un privātajās iestādēs						
2015							
Tabula D5.2	Sākumskolā	93%	83%	86%			
	Vidējā izglītībā	80%	59%	61%			
	Augstākajā izglītībā	56%	43%	44%			
Skolotāju un skolēnu/studentu skaita attiecība							
2015							
Tabula D2.2	Sākumskolā	12	15	14			
	Vidējā izglītībā	9	13	12			
	Augstākajā izglītībā	19	16	16			
Vienlīdzīgums							
Starppaaudžu mobilitāte izglītībā²							
2012							
2012³							
2012							
Tabulas A4.1 un A4.2	Vecākiem nav augstākās izglītības	Vismaz vienam no vecākiem ir augst. izglītība	Vecākiem nav augstākās izglītības	Vismaz vienam no vecākiem ir augst. izglītība	Vecākiem nav augstākās izglītības	Vismaz vienam no vecākiem ir augst. izgl.	
	Nav iegūta augstākā izglītība (30-44 g. v. pēc iegūtās izglītības)	**	**	69%	31%	n.a.	
	B-tipa augstākā izglītība (30-44 g. v. pēc iegūtās izglītības)	**	**	12%	16%	n.a.	
	A-tipa augstākā izglītība un padziļinātas pētniecības programmas (30-44 g.v. pēc iegūtās izglītības)	**	**	20%	55%	n.a.	
Pāreja no skolas uz darbu							
Jaunieši, kas nemācās un nestrādā (NEET)							
2016							
Tabula C5.1	18-24 g. v.	16%	15%	15%			
Izglītība un ekonomiskie, un sociālie ieguvumi							
Pieaugušo proporcija, kas atzīnusi, ka cieš no depresijas							
2014							
Tabula A8.1	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	
	Ar izglītību, kas zemāka par vidējās izglītības pakāpi	9%	17%	10%	15%	10%	14%
	Ar vidējo vai pēcnovērtēto neaugstāko izglītību	5%	13%	6%	10%	6%	10%
	Ar augstāko izglītību	5%	9%	5%	6%	4%	6%

Atsauces gads ir citātais gads vai pēdējais no gadiem, par kuriem ir pieejami dati.

Konkrētas piezīmes par valstīm un vairāk informācijas par šajā tabulā sniegtajiem datiem meklējiet 3. pielikumā (Annex 3) (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

1. Dažas valstis starptautisko studentu datu vietā ir sniegušas datus par ārzemju studentiem.

2. Dati attiecas uz ISCED-97 nevis ISCED-A 2011.

3. OECD vidējos rādītājos dažu valstu datu atsaucē gads ir 2015. g.

** Vairāk informācijas meklējiet datu avotu tabulās.

Datu ņemšanas laiks: 2017. gada 19. jūlijs. Datu atjauninājumi meklējami tiešsaistē <http://dx.doi.org/10.1787/eag-data-en>